

Anton Pavlovich Chekhov

**Kolme kertomusta.
Koteloitunut ihminen.
Karviaismarjat. Rakkaudesta**

АНТОН ЧЕХОВ

**Kolme kertomusta.
Koteloitunut ihminen.
Karviaismarjat. Rakkaudesta**

«Public Domain»

Чехов А. П.

Kolme kertomusta. Koteloitunut ihminen. Karviaismarjat. Rakkaudesta
/ А. П. Чехов — «Public Domain»,

Содержание

ANTON TSHEHOV	5
Koteloitunut ihminen	6
Конец ознакомительного фрагмента.	10

Chekhov Anton Pavlovich

Kolme kertomusta / Koteloitunut ihminen.

– Karviaismarjat. – Rakkaudesta

ANTON TSHEHOV

Anton Tshehov syntyi v. 1860 etelä-Venäjällä, Taganrogin kaupungissa, jossa maaorjuudesta vapautunut isänsä eli kauppiaina. Tämä antoi hyvän kasvatuksen lapsilleen, jotka olivat hyvin lahjakkaita. Päätettyään kouluopintonsa Taganrogin kymnasissa kirjottautui Anton v. 1879 Moskovan yliopiston lääketieteelliseen tiedekuntaan ja valmistui v. 1884 lääkäriksi. Mutta käytännössä supistuivat hänen lääketieteelliset harrastuksensa perin vähiin vaikutettua kuitenkin sekä syventävästi että laajentavasti hänen kirjalliseen toimintaansa, joka vähitellen muuttui hänen sydämenasiakseen ja omisti hänet kokonaan.

Anton Tshehov ei ole ainoastaan Venäjän, vaan koko maailman etevimpiä novellisteja. Hän on itsenäinen, originelli ja kerrassaan mestarillinen kuvatessaan pienen novellin rajotetulla alalla taiteellisesti muutamalla yksinkertaisella vedolla jotakin hetkeä elämästä tai ihmisluonnetta.

Hänen havaintokykynsä on tarkka ja sielunkuvaustapansa hiotun hieno. Tavallisesti ottaa hän aiheensa sivistyneestä tai puolisivistyneestä keskisäädystä; harvemmin kuvaa hän elämää talonpoikaiskansan keskuudessa tai ylhäisissä piireissä.

Tshehovin kirjallinen tuotanto, joka alkoi hänen ollessaan 19 vuoden iässä, jakautuu luonnostaan kolmeen ajanjaksoon. Varhaisimman ajan pienissä kertomuksissa kuvaa hän mukaansatempaavan hauskaasti ihmisten huvittavia heikkouksia. Huumori on syvää, hilpeää ja tarttuvaa. Mutta leikin lomassa soinnahdaa toisinaan ivallinen sävel tai surunvoittoinen sointu. Ajan kuluessa alkaa esiintyä alakuloisuutta, se kasvaa, voimistuu. Mieliala käy vakavammaksi, kirkkaat, iloiset värit tummenevat. Tämän muutoksen, joka tapahtui kirjailijan ollessa noin 25 vuotias, aiheutti ajan ja aikalaisten henkinen köyhyys. Realistin todenmukaisuudella kuvaa hän nyt kuollettavassa, harmaassa jokapäiväisyydessä kärsiviä ihmisiä, heidän vikojaan, kehnouttaan ja henkistä hätäänsä, elämän nurjia puolia ja epäkohtia. Hämmästyttävän suuri on ero nuoruuden humorististen lastujen ja tämän synkän, toistakymmentä vuotta kestäneen tuotantokauden välillä.

Mutta vuosien kuluessa vaihtuu kirjailijan synkkä mieliala valoisammaksi. Kuvausten tummat värit, joiden perusteella jotkut arvostelijat ovat antaneet hänelle pessimistin nimen, muuttuvat vähitellen hiukan vaaleammiksi, vaikkakin aiheet ovat vielä ilottomia. On kuin toivorikkaampi aika sarastaisi läpi usvaisen hämäryyden. Tämä valkeneva, viimeinen tuotantokausi ei ennättänyt kuitenkaan kauaa kehittyä edelleen, sillä jo v. 1904 kuoli tuottelias kirjailija keuhkotautiin.

Tähän kirjaseen suomennetut kolme kertomusta ovat kahden viimeisen tuotantokauden rajavaiheilta.

Paitsi kertomuksia, lyhempiä ja pitempiä, joiden lukumäärä nousee satoihin, on Tshehov kirjoittanut myöskin muutamia näytelmiä. Venäjällä on hänen teoksillaan ollut erinomainen menestys. Muutamia kertomuskokoelmia on ilmestynyt toista kymmentä painosta ja yhtenä ainoana vuonna (1903) levisi hänen koottuja teoksiaan yli 200,000 kpl. Tshehov on ulkomailla suosituimpia venäläisiä kirjailijoita ja hänen kertomuksiaan on käännetty kaikille maailman sivistyskielille.

Suomentaja.

Koteloitunut ihminen

Mironositskoje-kylän rajalla, kylänvanhimman vajassa asettuivat myöhäiset metsämiehet yösiljalle. Heitä oli vain kaksi: eläinlääkäri Ivan Ivanitsh ja kymnasinopettaja Burkin. Ivan Ivanitshin sukunimi oli jotensakin kummallinen ja kaksiosainen Tshimsha-Himalaiskij, joka ei ensinkään sopinut hänelle, ja sentähden kutsuttiin häntä koko kuvernementissa ainoastaan etu- ja isännimellä. Hän asui hevossiitoslaitoksessa lähellä kaupunkia ja oli nyt tullut tänne metsästämään, saadaakseen hengittää puhdasta ilmaa. Opettaja Burkin vieraili joka kesä kreivi P: n luona ja oli jo kauan ollut näillä seuduilla kuin kotonaan.

He eivät nukkuneet. Ivan Ivanitsh, pitkä, laihanpuoleinen ukko, jolla oli pitkät viikset, istui ulospäin vajan kynnyksellä poltellen piippuaan. Kuu paistoi hänen ylitsensä, eikä häntä sieltä pimeästä erottanut.

He kertoilivat monenmoisia juttuja. Puhuivat muun muassa siitä, että kylänvanhimman terve eikä suinkaan tyhmä vaimo, Mavra, ei ole eläessään kertaakaan käynyt kotikyläänsä kauempana, ei nähnyt koskaan kaupunkia eikä rautatietä, vaan on viimeiset kymmenen vuotta yhä istuskellut uunin nurkassa ja vain öisin mennyt kyläraitille jalottelemaan.

Mitä kummallista siinä! – virkkoi Burkin. – Sellaisia, luonteeltaan yksinäisiä ihmisiä, jotka niinkuin äyriäinen, erakko tai näkinkenkä tahtovat vetäytyä kuoreensa, sellaisia on tässä maailmassa yllin kyllin. Ehkä se on atavistinen ilmaus, viittaus siihen aikaan, jolloin ihmisen esi-isä ei vielä ollut yhteiskunnallinen eläin, vaan eli yksinäisessä luolassaan, tai sitten se lienee vain yksi puoli ihmisluonteen moninaisuuksia, – kukapa sen tietää? Minä en ole luonnontutkija eikä ole asiani kajota tällaisiin kysymyksiin; tahdon vain sanoa, että sellaiset ihmiset, kuin Mavra, eivät ole niinkään harvinaisia. Eipä tarvitse kaukaa etsiä esimerkkiä. Pari kuukautta sitten kuoli kaupungissa muuan Belikov, kreikankielen opettaja, virkatoverini. Olette kai kuullut hänestä. Hänen omituisuuksiakin oli se, että hän aina, vieläpä mitä kauneimmalla säällä käytti kalosseja, sateenvarjoa ja ehdottomasti lämmintä, pumpulivanulla vuoritettua palttoota. Sateenvarjonsa oli kotelossa, kellonsa harmaassa säämiskäisessä kotelossa ja kun hän otti esiin kynäveitsensä terottaakseen lyijykynää, oli veitsikin kotelossa. Ja hänen kasvonsakin näyttivät olevan kuin kotelossa, sillä hänen päänsä oli aina kyyryssä pystyynnostetun kauluksen sisässä. Hän käytti tummia silmälaseja, ihokasta, pumpulia korvissa ja astuessaan ajuriin hän käski nostaa kuomin. Sanalla sanoen, tässä miehessä saattoi huomata alituisen, vastustamattoman halun sulkeutua niin sanoakseni, koteloon, joka erottaisi hänet muusta maailmasta ja suojelisi ulkonaisilta vaikutuksilta. Todellisuus kiihotti ja pelotti häntä, herättäen alituista levottomuutta, ja ehkä puolustaakseen arkuuttaan ja inhoaan nykyisyyttä kohtaan, hän aina ylisti menneisyyttä ja sitä, mitä ei milloinkaan ole ollut. Muinaiset kielet, joita hän opetti, olivat oikeastaan nekin kalossit ja sateenvarjo, joihin hän piiloutui todelliselta elämältä.

– Oi kuinka kreikankieli on sointuvaa ja ihanaa! – puheli hän mielistellen. Ja ikäänkuin todistaakseen sanansa, hän silmänsä räpäyttäen ja sormensa pystyyn nostaen lausui: Antropos!

Ja ajatuksensakin Belikov koetti kätkeä koteloon. Hän tuns i ainoastaan ne kiertokirjeet ja sanomalehtiartikkelit, joissa jotakin kiellettiin. Kun kiertokirjeessä kiellettiin oppilaita kello kymmenen jälkeen illalla menemästä ulos tai jossakin sanomalehtikirjotuksessa kiellettiin lihallinen rakkaus, niin tämä oli hänestä selvää, varmaa: kielletty ja siinä kaikki. Luvassa ja myönnytyksessäkin oli hänestä jotakin epäilyttävää, jotakin salattua ja epäselvää. Kun kaupungissa perustettiin draamallinen seura, lukutupa tai kahvila, niin hän ravisti päätään ja mutisi itsekseen:

– Onhan se niinkin ja se on kyllä hyvä, kun ei vain mitään tapahtuisi.

Pieninkin poikkeus säännöistä, laiminlyönti, rikos teki hänet alakuloiseksi, vaikka asia ei hänelle lainkaan kuulunut. Jos joku hänen tovereistaan myöhästyi rukouksesta, jos huhu tiesi kertoa oppilaiden vallattomuuksista, jos nähtiin luokan hoitajatar myöhään illalla kävelemässä upseerin kanssa, niin hän tuli hirveän levottomaksi ja pelkäsi, ettei vain mitään tapahtuisi. Ja

opettajakokouksissa hän aivan kiusasi meitä varovaisuudellaan, epäluuloisuudellaan ja puhtaasti kotelomaisilla mielteillään siitä, kuinka huonosti poika- ja tyttökymnaseissa nuoriso käyttäytyy, meluaa luokissa, – ah, kun ei koulun johtokunta vain saisi tietää, ah, kun ei vain mitään tapahtuisi, – ja entäs jos toiselta luokalta erottaisi Egorovin ja neljänneltä Petrovin, niin se olisi kovin hyvä. Ja miten kävikään? Huokauksilla, rasiuksilla, tummilla silmälaseilla, kalpeilla, pienillä kasvoilla, – huomataksaan, pienillä kuin hillerin kasvoilla – hän ikävystytti meitä kaikkia ja me annoimme perään, annoimme Egoroville ja Petroville muistutuksen käytöksestä, annoimme heille arestia ja annoimme vihdoin kummallekin potkut koulusta. Hänellä oli omituinen tapa – käydä kotona luonamme. Hän tulee opettajan luo, istuu ja vaikenee sekä näyttää tuijottavan johonkin. Istuu sillä tavoin puhumatta tunnin, jopa toisenkin ja lähtee pois. Tätä hän kutsui "hyvien välien ylläpitämiseksi toverien kesken" ja nähtävästi oli hänen vaikea tulla luoksemme ja istua puhumatta. Mutta hän tuli luoksemme vain siksi, että piti sitä toverin velvollisuutena. Me, opettajat, pelkäsimme häntä. Ja pelkäsi itse koulun johtajakin. Vaikka me opettajat olemme ajattelevaisia, kunnollisia, Turgenjevin ja Shtshedrinin [edellinen venäläinen romanisti, jälkimäinen satirikko] mukaan kasvatettuja ihmisiä, niin tuo merkillinen mies, joka aina käytti kalosseja ja sateenvarjoa, piti kokonaista viisitoista vuotta kymnasia käsissään! Eikä ainoastaan kymnasia, vaan vieläpä koko kaupunkia! Naisemme eivät enää hommanneet seuranäytelmiä lauantai-illoiksi, sillä pelkäsivät, että hän saisi tietää; eivätäkään papit kehdanneet hänen läsnäollessaan syödä paastona kiellettyä ruokaa tai pelata korttia. Belikovin tapaisten miesten vaikutuksen alaisena alettiin kaupungissamme viimeisten kymmenen-viidentoista vuoden kuluessa pelätä kaikkea: ääneenpuhumista, kirjeiden lähettämistä, tutustumista, kirjojen lukemista, köyhien auttamista, luvun opettamista...

Ivan Ivanitsh yskähti, aikoen sanoa jotakin, mutta veti vielä muutaman sauhun, katseli kuuta ja virkkoi vasta sitten verkalleen: – Niin. Ajattelevaisia, kunnollisia, lukevat sekä Turgenjevia että Shtshedrinia ja monenmoisia muita, niinkuin Buckleä, mutta sittenkin alistuvat, kärsivät... Sellaista se on.

– Belikov asui samassa talossa kuin minä, – jatkoi Burkin, – samassa kerroksessa, vastapäätä. Me tapasimme toisemme usein ja minä tunsin hyvin hänen kotielämänsä. Kotonakin oli sama juttu: yönuttu, patalakki, akkunaluukut, teljet, kokonainen sarja kieltoja, rajoituksia ja – ah, kun ei vain mitään tapahtuisi! On vaarallista syödä paastoruokaa, mutta muuta ei uskalla syödä, sillä silloin sanottaisiin, että Belikov ei täytä paastomääräyksiä, vaan on syönyt voissa paistettua kuhaa, – tämä ei ole paastoruokaa, mutta eipä saata pitää sitä kiellettynäkään. Hän ei pitänyt naispalvelijaa, koska pelkäsi, että hänestä ajateltaisiin pahaa, vaan palvelijana hänellä oli kokki Afanasij, noin kuusikymmentävuotias, viinaanmenevä, hassahtava ukko, joka joskus oli palvellut päivästäjäsotilaana ja osasi jonkun verran ruanlaittoa. Tämä Afanasij seisoi tavallisesti kädet ristissä oven pielessä ja jupisi aina yhtä ja samaa syvään huokaillen:

– Kylläpä näitä nyt täällä juoksee!

Belikovin makuuhuone oli pieni kuin laatikko ja vuode uutimien peitossa. Asettuessaan levolle hän veti päänsäkin peitteen alle.

Oli kuuma, tukahuttava, tuuli humisi suljetuissa ovissa ja uunissa, keittiön puolelta kuului huokauksia, pahaatietäviä huokauksia...

Ja kauhu valtasi hänet peitteen alla. Hän pelkäsi, ettei vain mitään tapahtuisi, ettei Afanasij vain tappaisi häntä, etteivät varkaat vain yllättäisi, ja näki sitten pitkin yötä pöyristyttäviä unia. Mutta aamulla, kun me yhdessä astelimme kouluun, oli hän alakuloinen, kalpea ja saattoi huomata, että väkirikas koulu oli vastenmielinen ja kauhistuttava koko hänen olennolleen, ja että tämän, luonteeltaan yksinäisen miehen oli raskas kulkea minun rumallani.

– Kovin meillä luokissa melutaan, virkkoi hän ikäänkuin etsien selitystä raskaalle tunteelleen. – Sillä ei ole enää määrääkään.

Ja saattaako uskoa, että tämä kreikankielen opettaja, tämä koteloitunut ihminen oli joutua naimisiin.

Ivan Ivanitsh katsahti äkkiä vajaan ja virkkoi:

– Leikkiä laskette!

– Niin, oli naida, niin ihmeelliseltä kuin se kuuluukin. Meille määrättiin uusi historian ja maantieteen opettaja, eräs Mihail Savitsh Kovalenko, syntyyään vähävenäläinen. Hän ei saapunut yksin, vaan toi sisarensa Varenkan mukanaan. Mihail Savitsh oli nuori ja pitkä mies, jonka iho oli tummaverinen ja kädet tavattoman suuret. Jo hänen kasvoistaan saattoi nähdä, että äänensä on matala, ja todellakin, ääni kuului kuin tynnyristä. Ja olipa Varenkallakin ikää jo noin kolmenkymmenen paikoille ja hänkin oli pitkäkasvuinen, solakka, tummatukkainen, punaposkinen – sanalla sanoen, ei neito, vaan marmeladi, ja niin virkku, vallaton, lauloi yhä vähävenäläisiä romansseja ja nauroi, että oli nauruunsa pakahtua. Ensimmäinen, perinpohjainen tuttavuus Kovalenkon kanssa tapahtui johtajan nimipäivillä. Keskellä ankaria, teennäisen ikäviä pedagogeja, jotka nimipäivillään käyvät velvollisuudesta, huomasimme yhtäkkiä uuden, vaahdosta syntyneen Afroditen, joka käy kädet puuskassa, nauraa hohottaa, laulaa, tanssii... Hän lauloi erittäin tunteellisesti "Tuuli humisee", sitten vielä romanssin, ja yhä vielä, kunnes lumosi meidät kaikki – kaikki, vieläpä Belikovinkin. Tämä istuutui laulajattaren luo ja sanoi hymyillen makeasti:

– Vähävenäjänkieli muistuttaa suloutensa ja miellyttävän sointunsa puolesta muinaiskreikkaa.

Tämä oli Varenkan mieleen ja hän alkoi hartaasti ja vakuuttavasti kertoa, että hänellä Gadjatskijn kihlakunnassa on maatalo, jossa äitinsä nyt asuu, ja että siellä on niin hyviä puunperunoita, meloneja ja kapakoita! Vähävenäläiset kutsuvat vesimeloneja kapakoiksi ja kapakoita anniskeluiksi ja keittävät borshtshia (eräänlaista liemiruokaa) punertavine ja sinertävine mausteineen ja se on "niin maukasta, niin maukasta, niin hirveän maukasta!"

Me kuuntelimme ja kuuntelimme, kun yhtäkkiä meidät kaikki valtasi sama ajatus.

– Heidät pitäisi näyttää, – kuiskasi johtajanrouva minulle.

Me olimme kaikki älynneet, että meidän Belikovimme oli naimaton, ja nyt meistä näytti omituiselta, ettemme olleet sitä ennen huomanneet, vaan jättäneet kokonaan huomioonottamatta näin tärkeän seikan hänen elämässään. Entä mikä oli hänen mielipiteensä naisista, mitenkä hän oli itselleen ratkaissut tämän tärkeän kysymyksen? Ennen ei tämä ollut meitä lainkaan huvittanut, sillä kaikesta päättäen ei mieleemme ollut edes juolahtanut ajatus, että mies, joka talvet ja suvet käyttää kalosseja ja nukkuu uudinten ja peittojen suojassa, saattaisi rakastaa.

– Belikov on jo yli neljäkymmenen ja Varenka siinä kolmenkymmenen paikoilla... – selitti johtajanrouva edelleen. – Kyllä minä luulen, että Varenka suostuisi.

Kuinka paljon turhaa, joutavaa meillä maaseudulla tehdäänkään ikävästä! Ja tämä johtuu siitä, ettei tehdä sitä, mikä olisi tarpeen. Miksi piti meidänkään yhtäkkiä ruveta naittamaan tuota Belikovia, jota oli mahdoton edes kuvitella naimisissa? Johtajan ja inspektorin rouvat ja kaikki kymnasin piiriin kuuluvat naiset vilkastuivat, vieläpä kaunistuivat, aivankuin olisivat yhtäkkiä löytäneet elämänsä päämäärän. Johtajanrouva tilaa kokonaisen aition teatterista ja me näemme Varenkan istuvan siellä säteilevänä, onnellisena, viuhka kädessä ja hänen vieressään Belikovin, pienenä, kumaraena, aivankuin hänet olisi väkisin kiskottu kotoa. Minä annan illatsun, ja naiset vaativat, että minä ehdottomasti kutsuisin sekä Belikovin että Varenkan. Sanalla sanoen, kone oli käynnissä. Kävi ilmi, ettei Varenka taida ollakaan naimista vastaan, sillä veljen luona ei mahtanut olla niinkään hauska, koska he päiväkaudet kinasivat ja morkkasivat. Ajatelkaahan: Kovalenko kulkee pitkin katuja, hän on pitkä ja potra poika, yllä koruompeleinen paita ja hiustöyhtö otsalla lakin alla; kainalossa on pino kirjoja, toisessa kädessä paksu ryhmysauva. Hänen perässään astuu sisar myöskin kirjoineen.

– Mutta sinä, Mihail, et ole tätä lukenut! – väittää sisar äänekkäästi. – Minä uskallan vaikka vanhoa, että sinä et ole sitä lukenut!

– Mutta minä sanon, että olen lukenut! – huutaa Kovalenko tärähyttään sauvalla käytävään.

– Hyvän aika, veliseni! Miksi suutut? Onhan tämä periaatteellinen kysymys!

– Minä olen lukenut! – huutaa Kovalenko vielä kovemmin.

Ja kotona – milloin siellä vieras pistäysi, aina kuuluu riitaa. Sellainen elämä kävi ajan pitkään ikäväksi, oma koti alkoi tuntua hauskalta ja pitihän ikäkin ottaa varteen. Valitsemisen varaa ei ollut, piti suostua, olipa se sitten vaikka kreikankielen opettaja. Ja totta puhuen, suurin osa meidän neitejämme ei välitä siitä, kuka korjaa, kun vaan pääsee naimisiin. Oli miten hyvänsä, Varenka alkoi ilmeisesti olla meidän Belikovillemme suosiollinen.

Entä Belikov? Hän kävi Kovalenkon luona niinkuin meilläkin. Tulee hänen luokseen, istuu ja vaikenee. Niin, hän vaikenee, mutta Varenka laulaa hänelle "Tuuli humisee" ja katselee kuulijaansa haaveksivasti tummilla silmillään, tai purskahtaa nauramaan:

– Ha-ha-ha!

Rakkaudenasioissa ja etenkin naimisessa on harrastuksen herättämisellä suuri merkitys. Kaikki – sekä virkatoverit että naiset – alkoivat vakuuttaa Belikoville, että hänen täytyy naida, ettei hänellä ole elämässä enää mitään muuta jälellä kuin naiminen. Kaikki onnittelivat häntä ja selittivät vakavan näköisinä kaikenmoisia joutavia asioita yhä siihen tapaan, että naiminen on tärkeä askel. Eikä Varenka sitäpaitsi ollut hullumman näköinen, päinvastoin, huvittava, valtioneuvoksen tytär ja maatalon omistaja, ja mikä tärkeintä, tämä oli ensimmäinen nainen, joka kohteli häntä lempeästi, sydämellisesti, Belikovia alkoi aivan pyörryttää, kun hän päätti, että hänen todella pitää naida.

– Silloin olisi pitänyt siepata häneltä sekä kalossit että sateenvarjo, – virkkoi Ivan Ivanitsh.

– Ajatelkaas, se kun oli aivan mahdotonta. Hän asetti Varenkan valokuvan pöydälleen, kävi yhä luonani puhelemassa Varenkasta, perhe-elämästä, siitä, että naiminen on tärkeä askel, kävi usein myöskin Kovalenkojen luona, mutta ei muuttanut elintapaansa rahtuakaan. Vaikuttipa tämä naimapäätös pikemmin häneen sairaloisesti, sillä hän laihtui, kalpeni ja näytti vetäytyvän yhä syvemmälle koteloonsa.

– Varvara Savvishna miellyttää minua, – sanoi hän minulle hymähtäen kierosti, ja minä tiedän, että jokaisen ihmisen täytyy välttämättömästi naida, mutta... kaikki tämä, nähkääs, on tapahtunut niin omituisen pian... Täytyy vielä harkita.

– Mitä se harkitsemisesta paranee? vastasin hänelle. – Naikaa pois ja sillä hyvä!

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.